

MARTIN STREČANSKÝ
THE DOG DUDE
WWW.MARTINTHEDOGDUDE.SK

ŤAHANIE NA VÔDZKE

Dokument sa zaoberá problematikou ťahania na vôdzke – princípmi, ktoré sú na pozadí tohto problému, a technikami, ktoré je potrebné uplatniť pri prevencii a riešení problému. Na záver uvádzam odporúčanú literatúru.

- *Prečo pes ťahá na vôdzke?*
- *Techniky pre prevenciu a riešenie problému s ťahaním*
- *Ťahanie na povel*
- *Prečo neodporúčam trhnutie vôdzkou*
- *Záver*
- *Odporúčaná literatúra*

POUŽITÉ POJMY

habituácia, klasické podmieňovanie, negatívne posilnenie, negatívny trest, pozitívne posilnenie, pozitívny trest, socializácia, veselá rutina

PREČO PES ŤAHÁ NA VÔDZKE?

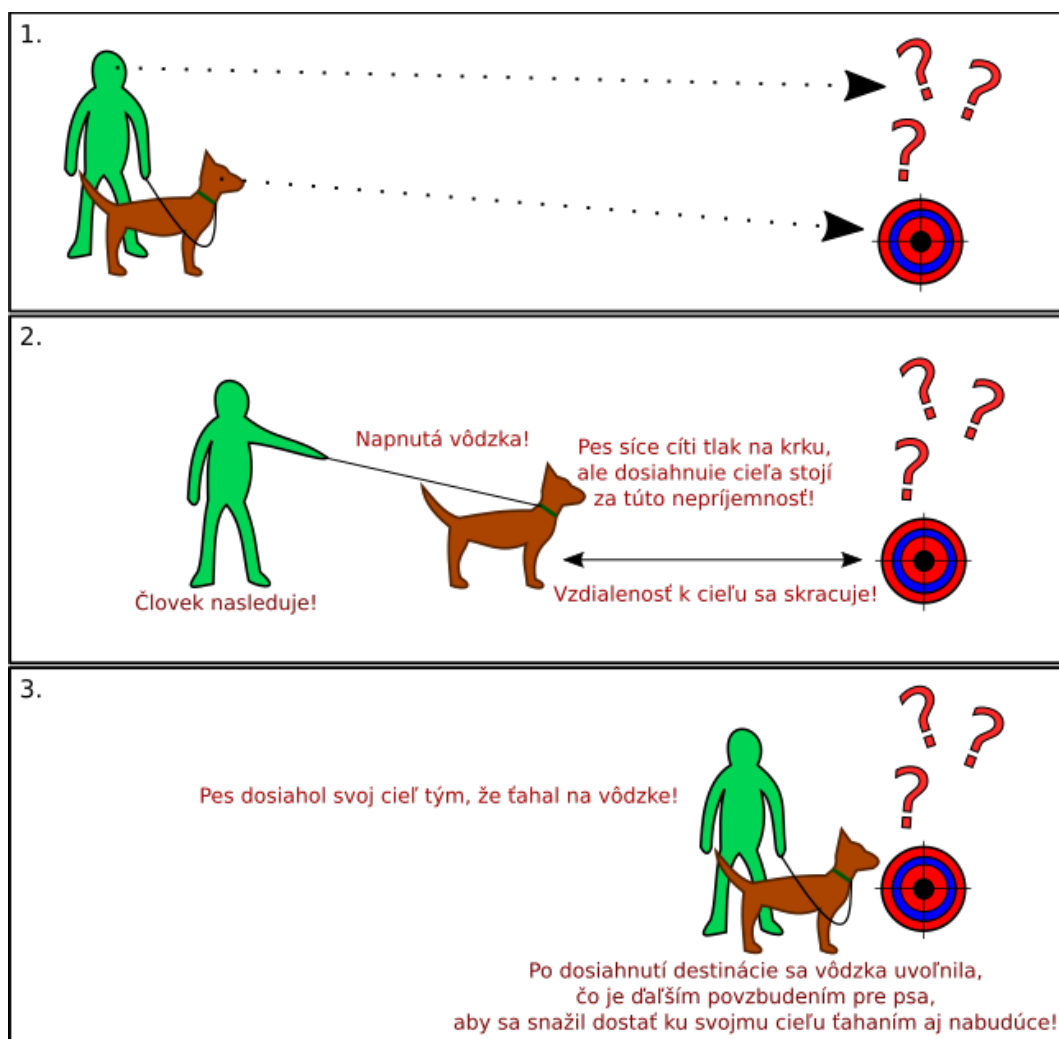
V praxi ide buď o jeden z uvedených problémov, o variáciu na niektorý z problémov alebo o vzájomnú kombináciu:

Problém 1 – Pes sa naučil, že ťahaním sa dostane tam, kam chce, na báze tohto scenára:

1. Pes vníma svet okolo inak ako človek a rôzne okolité stimuly, ktoré človek ani nevníma, môžu byť pre psa nesmierne dôležité a lákavé. Je prirodzené, že pes by takéto predmety rád preskúmal, a preto sa stávajú cieľom, ku ktorým sa pes chce dostať.

2. Pes sa vydáva na cestu k svojmu cieľu. Chôdza psa je rýchlejšia ako chôdza človeka, preto logicky dochádza k napnutiu vôdzky. Ak človek nasleduje psa, pes sa logicky približuje k svojmu cieľu, čo je "odmenou za napnutú vôdzku" (**pozitívne posilnenie ťahania**). **Pes sa učí, že ťahať je výhodná stratégia správania**. Pes síce cíti tlak na krku, ale motivácia dostať sa k cieľu vyhráva nad snahou vyhnúť sa tlaku na krku.

3. Pes sa dostáva k cieľu, čím sa **ťahanie definitívne potvrdilo ako výhodná stratégia na báze pozitívneho posilnenia**, a keďže pes aj človek zastavili, vôdzka sa uvoľnila, čím zmizol nepríjemný tlak na krku. Tým sa „odmenila“ snaha psa dostať sa k cieľu ťahaním, tentokrát na báze **negatívneho posilnenia**.

Problém 2 – Pes nemá záujem kráčať v blízkosti svojho človeka:

Pokiaľ pes z akéhokoľvek dôvodu nemá záujem zdržiavať sa v blízkosti svojho človeka a zaujíma ho všetko naokolo, tak v prípade, že je medzi psom a človekom vôdzka, logicky sa bude napínať.

Problém 3 – Zvýšená hladina stresu:

Pes je príliš vzrušený z okolitých podnetov. To znamená napríklad zvýšený adrenalin, zvýšený krvný tlak, zrýchlenú premenu tukov na cukry – skrátka nastavenie tela na vysoký výkon (stres). Tento nával energie sa musí na niečom prejavíť, napríklad že pes začne kráčať rýchlejšie, a teda vôdzka sa nutne napína.

Taktiež sa pes môže ocitnúť v prostredí, v ktorom pociťuje strach, a snaží sa uniknúť zo situácie – opäť logicky sa vôdzka napína.

TECHNIKY PRE PREVENCIU A ODSTRÁNENIE PROBLÉMU S ŤAHANÍM

Prevencia problému aj prevýchova „fahača“ v podstate zahŕňa rovnaké kroky, avšak **naučiť psa, ako správne chodiť na vôdzke hneď od začiatku zaberie menej času a bude zábavnejšie, ako odnaučovať dlhodobého „fahača“**. **Prevenca je vždy jednoduchšia ako odstraňovanie problému.**

Ak chceme, aby náš pes chodil pokojne a neľahal na vôdzke:

- Psa od malička dôsledne a systematicky **socializujeme a habituujeme** na najrôznejšie podnety.
- Budujeme sebavedomie psa. Pracujeme na tom, aby náš pes bol pokojný a dokázal relaxovať. Napríklad pomocou rôznych hier, pri ktorých pes rieši logický problém, zapája čuch a podobne... Taktiež môžeme celú alebo časť kŕmnej dávky podávať psovi z hračiek typu Kong namiesto z misky. Popísané aktivity majú z dlhodobého hľadiska blahodárny účinok na temperament psa.
- **Nikdy nenasledujeme psa, keď napne vôdzku. Pokračujeme, až keď pes vôdzku uvoľní.** Či už smerom, ktorým chce ísť pes (tým ho odmeníme tzv. **enviromentálnou odmenou** za to, že neľahá – dostaneš sa tam, kam chceš, ale len na voľnej vôdzke). Alebo zmeníme smer a odmeníme psa niečím iným, napríklad hrou, pamlskom atď. Najlepšie niečím, čo má vyššiu hodnotu ako to, k čomu sa pes pôvodne chcel dostať.

Tento bod môže byť v praxi pomerne ťažko dosiahnuteľný, keďže v reálnom svete sa dostaneme do situácií, kedy sa potrebujeme niekam dostať a bolo by nepraktické stále zastavovať, keď pes napne vôdzku. V takýchto situáciách je možné použiť ohlávku (Gentle Leader, HALTI...), ktorá **má určite svoje nevýhody, ale je to lepšie, ako nechať psa ťahať a učiť ho tak, že je to v poriadku**. Princíp ohlávky je v podstate ten, že pes s ohlávku nie je fyzicky schopný ťahať, keďže nosom sa ťahá len ťažko. Osobne by som ohlávku nepokladal za výcvikovú pomôcku, ale skôr za manuálne zabránenie tomu, aby som si v určitých situáciách nekazil výcvik alebo aby som nezhoršil už existujúci problém – dávame veľký pozor, aby sme so psom na ohlávke necukali, pretože by sme mu mohli ublížiť. **Nejde o náhradu každodenného systematického tréningu.**

Častým problémom je, že ľudia sa nechávajú ťahať malým šteňaťom a nevnímajú to ako problém, pretože „je ešte malé / nerozumné...“ a preto, že ešte nie je natoľko silné, aby to človeku vadilo. Inak povedané, človek svoje šteňa naučí ťahať a keď je pes dospelý, tak mu to vyčíta – pritom ho to sám naučil.

- Systematickým tréningom učíme od malička psa ako chodiť na vôdzke za použitia týchto techník. Pre akýkoľvek tréning musí platiť, že začíname v málo rušivom prostredí. Postupne trénujeme na rôznych aj viac rušivých miestach:
 - 1) **„červená – zelená“ (ako na semafore)**. Princípom je, že učíme psa, že napnutá vôdzka znamená „stop“ a naopak uvoľnená vôdzka znamená „môžem pokračovať“. Môžeme postupovať napríklad nasledovne:

- V určitej vzdialenosti od psa postavíme objekt, ku ktorému sa pes chce dostať. Môže to byť niečo na jedenie, môže to byť hračka, môže to byť figurant, s ktorým sa pes chce privítať – **dôležité je, aby to bolo niečo, k čomu sa chce pes dostať** – bude to **cieľ**.
 - Pes je na vôdzke a akonáhle **vôdzku uvoľní**, vyrazíme smerom k cieľu. Prevesená vôdzka = zelená na semafore.
 - Akonáhle sa **vôdzka napne, zastavíme**. Napnutá vôdzka = červená na semafore.
 - Pokračujeme týmto spôsobom až k cieľu.
- 2) „**všetko alebo nič**“. Cvičenie, kedy máme psa na vôdzke, ale nikam nejdeme, nič konkrétne od psa nevyžadujeme. Len stojíme (prípadne urobíme pár krokov sem-tam a taktiež môžeme zapojiť napríklad aj meno psa), necháme psa nech robí, čo chce, ale vždy, keď urobí niečo z nášho pohľadu žiaduce – v tomto **konkrétnom prípade čokoľvek, čo je iné ako napnutie vôdzky** – ho odmeníme.
- 3) Určíme si krátku trasu. Psa pripneme na vôdzku a urobíme **jeden** krok dopredu. Zastavíme. Chvíľu čakáme. Urobíme ďalší **jeden** krok dopredu (ale len a len vtedy, ak je vôdzka uvoľnená). Takto prejdeme našu zvolenú trasu. Postupne môžeme pri ďalších cvičeniach robiť dva kroky, tri a tak ďalej. Pes sa učí, že na vôdzke nemá zmysel niekam sa ponáhľať. Taktiež sa učí, že človek je nepredvídateľný a je dobré venovať mu pozornosť.
- Snažíme sa budovať vzájomný vzťah s naším psom. Snažíme sa „dať mu odpoveď“ na otázku „*prečo by som sa mal držať v blízkosti svojho majiteľa*“. Snažíme sa presvedčiť psa, že aj my vieme byť aspoň tak zaujímavý ako zadok cudzieho psa alebo očúraný strom. Môžeme aplikovať napríklad tzv. „veselú rutinu“ alebo sa na prechádzke môžeme psovi občas schovať (praktikujeme s rozumom) alebo meniť smer a podobne, aby si náš pes hovoril „*ten môj človek – stále aby som ho mal na očiach, inak sa stratí...*“

ŤAHANIE NA POVEL

Môže to znieť čudne, ale je to praktické. O čo ide? Predstavte si situáciu, kedy váš pes ťahá na vôdzke, ale vy nemáte čas zastaviť, ani psa v tomto momente niečo učiť. Napríklad sa ponáhľate na vlak. V takomto prípade je lepšie ako si kaziť chôdzu na voľnej vôdzke obrátiť situáciu vo svoj prospech a nechať psa ťahať, ale vysloviť povel – napríklad „Rýchlo!“ alebo podobne. Takto sa pes učí, že ťahať „je dovolené“, ale až, keď ho k tomu vyzveme. Verte, že v živote sú situácie, kedy je praktické, aby pes išiel do ťahu, aby kráča rýchlo, čiže sa nám tento povel zíde. A je určite lepšie použiť vzniknutú situáciu pre tréning tohto povelu, ako sa vzrušovať a byť na psa nahnevany preto, že ťahá.

Taktiež existuje princíp, kedy správanie, ktoré sa dá do súvislosti s nejakým podnetom (povelom), sa začne vyskytovať s nižšou pravdepodobnosťou. Dalo by sa to popísať tak, „*že subjekt si toto správanie šetrí na čas, kedy bude vyzvaný toto správanie vykonávať daným povelom*“.

Takže:

1. Idete niekam so svojim psom – pes kráča rýchlo a napína vôdzku
2. Vy nemáte čas a priestor urobiť niečo výchovné proti ťahaníu na vôdzke alebo vyhodnotíte, že okolie je natoľko rušivé a náročné pre psa, že by to aj tak nepomohlo
3. Zastavte
4. Vyslovte povel, na ktorý sa rozhodnete učiť psa, aby šiel rýchlo, napríklad „Rýchlo!“
5. Nechajte psa ťahať

PREČO **NE**ODPORUČAM TRHNUTIE VÔDZKOU

Trhnúť psovi vôdzkou, keď ťahá, je najčastejšou snahou majiteľa odnaučiť psa, aby ťahal. Teoreticky by táto snaha mohla nakoniec zabráť, ale neodporúčam nikomu, aby sa o to snažil. Táto snaha väčšinou končí nekonečným kruhom, kedy:

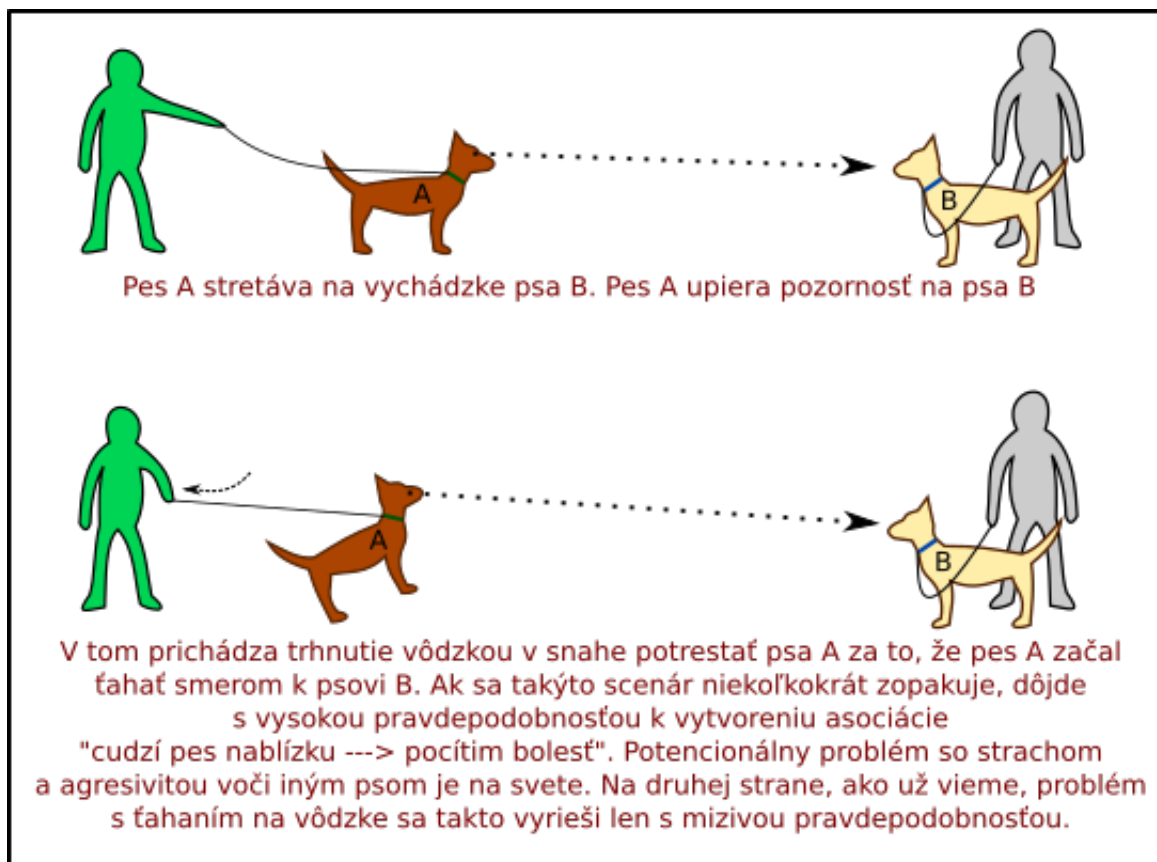
pes ťahá → človek trhne vôdzkou → pes chvíľu neťahá → pes po určitej dobe opäť ťahá → človek trhne vôdzkou, ale musí silnejšie, lebo pes si postupne vybudoval rezistenciu voči predchádzajúcej úrovni trhnutia → pes chvíľu neťahá...

Dôvodom, prečo ľudia túto techniku stále používajú je, že krátkodobé odstránenie ťahu psa je pre človeka **negatívnym posilnením**. Prečo trhnutie vôdzkou v praxi nepomáha môže mať viac príčin. Napríklad môže ísť o jeden z uvedených alebo z kombinácie niekoľkých uvedených dôvodov:

- Trhnutie sa možno spojí ako následok ťahania, motivácia ťahať k svojmu cieľu je však vyššia ako strach z trhnutia vôdzkou
- Trhnutie sa možno spojí ako následok ťahania, motivácia uniknúť z danej situácie je však vyššia ako strach z trhnutia vôdzkou
- Trhnutie sa jednoznačne nespojí ako následok ťahania
- Neúmyselne trhnutím **pozitívne trestáme presný opak – uvoľnenú vôdzku – a negatívne aj pozitívne posilňujeme ťahanie:**

Trhnutie vôdzkou nielenže nefunguje v praxi, ale zároveň tým riskujeme jednak zranenie psa a jednak vznik nepríjemných asociácií s okolitými podnetmi (na základe **klasického podmieňovania**), čo môže viesť k strachu a nenávisti k týmto podnetom, a teda k agresivite:

Pokiaľ sa v reálnom živote dostaneme **do situácie, kedy vyhodnotíme, že je z nejakého dôvodu potrebné ťahanie zastaviť použitím mechanickej korekcie**, tak by som namiesto trhnutia vôdzkou odporučil použiť jednu z nasledujúcich dvoch metód. Pri oboch však dôrazne odporúčam použitie **širokého obojku, a nie tenkého / retiazkového, a voliť nízku intenzitu korekcie (s rozumom)** – psa totiž chceme niečo naučiť, a nie ho zmrzačiť:

1. Pritiahnutie psa:

	Správanie psa	Reakcia psovoda	Čo sa pes naučí
1.	Pes napne vôdzku	Človek priťahuje psa k sebe (vôdzku predtým neuvoľňuje)	Napnutá vôdzka znamená vzdľavovanie sa od cieľa. Takouto stratégiou nedosiahnem svoj cieľ → negatívny trest ťahania na vôdzke Vzniká mi nepríjemný ťah na krku → pozitívny trest napnutia vôdzky
2.	Pes sa „ocitne“ pri psovodovi	Človek uvoľní vôdzku	Pri psovodovi je pohodlnejšie / bezpečnejšie, pretože zmizol nepríjemný tlak na krku → negatívne posilnenie správania „som pri psovodovi“

2. Štuchnutie do oblasti slabín / zadku:

	Správanie psa	Reakcia psovoda	Čo sa pes naučí
1.	Pes napne vôdzku	Človek „štuchne“ rukou psa do oblasti slabín tesne potom, ako pes napol vôdzku, pričom vôdzka je stále napnutá	Keď napnem vôdzku, stane sa mi nepríjemná vec, a preto, ak sa jej chcem v budúcnosti vyhnúť, nebudem napínať vôdzku a keď ju náhodou niekedy napnem, rýchlo spomalím, aby som ju uvoľnil.

Dôležité upozornenie: Obe tieto metódy majú rovnakú nevýhodu ako vyššie popísané trhnutie vôdzkou a síce, že môže dôjsť k spojeniu nepríjemného zážitku (pritiahnutie / štuchnutie) s prítomnosťou psa, dieťaťa apod. Takisto každá mechanická korekcia nesie riziko ublíženia na zdraví. **Oproti trhnutiu vôdzkou však existujú nasledujúce výhody:**

- nepríjemné podnety sa dávajú do súvislosti s ťahaním a nie s uvoľnením vôdzky
- máme šancu, že to naozaj pomôže (na rozdiel od trhnutia vôdzkou)
- riziko ublíženia na zdraví psovi je nižšie ako pri trhnutí vôdzkou

ZHRNUTIE NA ZÁVER

- Základom je pokojná vyrovnaná psychika psa, ktorú dosiahneme jedine socializáciou, habituáciou a zabezpečením adekvátnej mentálnej aj fyzickej stimulácie. Nevyrovnaný, nepokojný pes neoboznámený so svetom a neschopný relaxovať **nikdy nebude chodiť pokojne na vôdzke.**
- Psa, ktorý ťahá, nesmieme nasledovať, inak sa učí, že je to vhodná stratégia. Ak ho potrebujeme nasledovať a nemáme čas zastavovať (napríklad sa ponáhľame na vlak), tak to aspoň otočíme v náš prospech a učíme psa ťahať na povel – napríklad „rýchlo“ alebo podobne. Sú situácie, kedy sa tento povel môže zísť.
- Ak o nejakej situácii / o nejakom prostredí vieme, že ju náš pes nezvláda pokojne na vôdzke a vieme že sa do nej dnes dostaneme (napríklad ideme k vode a vieme, že nášho psa toto prostredie nadmieru vzrušuje), radšej použijeme ohlávkku ako obojok.
- Keď už sme v situácii, že náš pes ťahá a sme názoru, že je nutné mechanicky zasiahnuť, postupujeme tak, aby si pes spojil korekciu s napnutou vôdzkou a nie s uvoľnenou vôdzkou, a aby sme psovi neublížili.

ODPORÚČANÁ LITERATÚRA

Ak vás problematika zaujíma viac, odporúčam nasledujúce publikácie:

- **Ralf Lindner:** *Jak naučiť psa, aby netáhl na vodítku.* GRADA 2013
- **Turid Rugaas:** *Tahání na vodítku – jak mu předcházet a jak ho psa odnaučit.* PLOT 2012
- **Jean Donaldson:** *Lidé a psi – Střet kultur.* PLOT 2011 – konkrétne strany 203 až 214
- **Denise Fenziová:** *Génus i popleta – jak psa naučit aby to, co umí, zvládal za všech okolností.* PLOT 2016 – pre tých, ktorých zaujíma, ako vylepšiť už naučené správanie a ako zvyšovať kritériá pri tréningu